

Universitatea "Babeş-Bolyai", Cluj-Napoca
Facultatea de Istorie și Filosofie
Anul universitar 2008-2009
Semestrul I

I. Informații generale despre curs și seminar

Titlul disciplinei: Securitate și insecuritate în lumea antică

Codul:

Numărul de credite:

Locul de desfășurare:

Programarea în orar a activităților: 2 ore curs și 2 ore seminar pe săptămână

II. Informații despre titularul de curs

Nume, titlul științific: dr. Radu ARDEVAN, conferențiar universitar

Informații de contact (adresă e-mail, eventual nr. de telefon): rardevan@gmail.com

Ore de audiență:

III. Descrierea disciplinei

Cursul are ca obiect problema securității statelor și societăților în Antichitate, îndeosebi în cea europeană, plecându-se de la cunoștințele generale dobândite de cursanți până la această dată. Se va urmări istoria socială și politică a statelor antice, împreună cu elementele culturale care au influențat-o, punându-se în evidență mecanismele politice ale fiecărei societăți, ideile care au animat-o și modalitățile concrete de asigurare a stabilității interne și a securității externe.

Atenția prioritară se va acorda sistemelor de acorduri și tratate care au încercat să mențină echilibrul puterii și pacea, văzute însă în evoluția lor. De asemenea, se vor clarifica limitele și disfuncțiile sistemelor încercate în Antichitate, problemele apărute pe parcurs și modalitățile de reșezare a echilibrului politic – intern și extern – în fiecare etapă. Va fi pusă în lumină intercondiționarea permanentă între factorul social-economic, cel cultural și cel politico-ideologic, toate acestea condiționând securitatea societăților și statelor.

Acest curs dorește să facă înțeleasă moștenirea lumii antice în domeniu, ca o premisă a doctrinelor și sistemelor de securitate ale lumii contemporane. Este o moștenire extrem de prețioasă, îndeosebi pentru Europa unită de astăzi și pentru problemele ei.

Metoda principală de predare rămâne prelegerea academică, însoțită de dialog deschis pe temele studiate. Pentru activitatea de seminar se preconizează omentarea și dezbateră bibliografiei consultate și întocmirea de referate ce vor fi prezentate în public. Un rol deosebit revine studiului individual.

IV. Bibliografia obligatorie:

- J. Deshayes, *Civilizațiile vechiului Orient*, București, I-III, 1976
- J. Gernet, *Lumea chineză*, București, I, 1985
- Fr. Chamoux, *Civilizația greacă în epocile arhaică și clasică*, București, I-II, 1985
- Fr. Chamoux, *Civilizația elenistică*, București, I-II, 1985
- G. Glotz, *Cetatea greacă*, București, 1992
- Al. Rubel, *Cetatea înspăimântată*, Iași, 2006
- M. Crawford, *Roma republicană*, București, 1997
- G. Boissier, *Cicero și prietenii săi*, București, 1977
- M. Bordet, *Istoria Romei antice*, București, 1998

V. Materiale folosite în cadrul procesului educațional

Prin specificul său, acest curs nu reclamă materiale de factură deosebită ori o înzestrare tehnică specială. Obligațiile cursanților se rezumă la lecturi de specialitate, urmărirea prelegerilor, precum și participare activă prin discuții și referate în cadrul seminarului – dar lecturile trebuie să fie vaste, iar în înțelegerea materialelor consultate survine masiv și se verifică întreaga cultură generală de specialitate.

Este necesar a se recurge mereu la hărți istorice, îndeosebi pentru activitatea de seminar (ele există în dotarea Facultății, iar atlase istorice se pot consulta la bibliotecile universitare).

VI. Planificarea /Calendarul întâlnirilor

1. Prezentare generală a cursului și a importanței materiei, delimitarea în timp și spațiu.
Definirea problematicii securității în istoria universală, precizări despre specificul lumii antice; noțiuni și principii esențiale.
La seminar: definirea principalelor concepte cu care se va opera; introducere în bibliografie.
2. Problema statelor Orientului Antic, trăsăturile specifice; problema securității și modalități de rezolvare.
La seminar: echilibrul puterii între Egiptul ramessizilor și Imperiul Hitit; primul tratat de pace și clauzele lui (lectură comentată din izvoare, referate).
3. Imperiile universale și problemele securității lor (Asiria, Babilon, Persia).
La seminar: control, administrație și represiune în Imperiul Persan, relatările lui Herodot (lectură comentată din izvoare, referate).
4. India și China antice în căutarea securității; relațiile civilizației cu nomazii.
La seminar: lumea chineză și barbarii nordici, confruntare și aculturație (referate și discuții).
5. Vechiul Israel și unicitatea lui. Sistemul social-politic și jocul diplomatic.
La seminar: prăbușirea regatelor Israel și Iudeea în viziunea Bibliei (lectură din izvoare și discuții).
6. Lumea greacă, cetatea și guvernarea ei.
La seminar: convulsii epocii arhaice și noile strategii de securitate (referate pe câteva teme date, dezbateră lor).
7. Cetatea greacă clasică, amenințări interne și externe; Atena – studiu de caz.
La seminar: criza democrației ateniene după războiul peloponeziac (referate și dezbateră).
8. Sisteme politice din lumea elenistică, un echilibru imposibil.
La seminar: reformele de la Sparta și securitatea Elladei (referate, apoi comentarea situației).
9. Ascensiunea Romei și cucerirea Italiei.
La seminar: *pax Romana* în peninsulă, mecanisme și instituții (scurte prezentări din bibliografie, discuții).
10. Dominația romană în Mediterana și criza Republicii, războaiele civile endemice.
La seminar: insecuritatea la apogeu – perioada „revoluției romane” (referat amplitudine cu discutarea lui).

11. Regimul Principatului: securitatea internă și problema transmiterii puterii.
La seminar: criza din anii 68-69 și „secretul puterii” (lectură din izvoare și interpretarea lor).
12. Imperiul, cetățenii și vecinii, un sistem complex de securitate în evoluție.
La seminar: Orientul între romani și parți (referate și discuții).
13. Regimul Dominatului; noul echilibru intern și extern, regatele barbare.
La seminar: Atilla între Orient și Occident (referate și dezbaterile lor).
14. Valorile politice romane și „cetatea lui Dumnezeu”.
La seminar: Mecanismul social și politic în viziunea creștinismului timpuriu (referate, comentarea lor).

VII. Modul de evaluare:

Evaluarea constă dintr-un examen scris, în care cursanții trebuie să dezvolte liber două subiecte diferite, pe baza cursului, a literaturii consultate și a culturii generale de specialitate. Se așteaptă ca fiecare participant să-și dovedească atât pregătirea cât și capacitatea de comunicare și sinteză.

Nu s-au avut în vedere verificări intermediare; în schimb, la notarea finală va conta și activitatea la seminar.

VIII. Detalii organizatorice, gestionarea situațiilor excepționale

Frecvența la curs nu este obligatorie, dar constituie un avantaj; la fel și întocmirea unor referate, ca și orice alte forme de participare activă la seminar. Frecvența la seminar este obligatorie, mai mult de trei absențe conducând la depunerea în examen.

Activitatea la seminar și susținerea unor referate sunt luate în considerare la evaluare. Nu se recomandă folosirea bazelor de date pe Internet, datorită caracterului amatoristic și neglijent al majorității celor accesibile.

Orele de curs ori seminar care, din motive obiective, nu s-au putut ține se vor recupera, în modalități care se vor stabili de comun acord cu cursanții.

Orice fraudă la examen atrage anularea lucrării, candidatul fiind considerat căzut. Pentru eventualitatea unor contestații propunem o reexaminare în fața unei comisii de specialiști din cadrul Universității.

IX. Bibliografia opțională

- N. Lascu, H. Daicoviciu, *Crestomație pentru studiul istoriei antice*, Cluj, 1970
 C. Daniel, *Gândirea egipteană în texte*, București, 1982
 C. Daniel (ed.), *Gândirea asiriană în texte*, București, 1978
 Al. Diaconescu, *Mari civilizații ale Orientului Antic*, Cluj-Napoca, 2002
 J. Auboyer, *Viața cotidiană în India antică*, București, 1985
 N. D. Fustel de Coulanges, *Cetatea antică*, București, I-II, 1982
 P. Lévêque, *Aventura greacă*, București, I-II, 1986
 R. Bloch, J. Cousin, *Roma și destinul ei*, București, I-II, 1985
 Th. Mommsen, *Istoria romană*, București, I-III, 1987-1988
 R. Syme, *The Roman Revolution*, Cambridge, 1962 *
 E. Cizek, *Mentalități și instituții romane*, București, 1998
 F. Millar, *The Emperor in the Roman World*, London, 1992
 I. Barnea, O. Iliescu, *Constantin cel Mare*, București, 1982

Aproape toate publicațiile se găsesc în biblioteca din clădirea Muzeului Național de Istorie a Transilvaniei (str. C. Daicoviciu, nr. 2, etaj I). Cea care nu figurează în nici una din aceste biblioteci (marcată cu *) poate fi puse de titularul cursului, din biblioteca proprie, la dispoziția solicitanților.

Cluj-Napoca, 20 februarie 2008

Semnătura,
conf. dr. Radu Ardevan